

DEMOKRATIA ON OSALLISUUTTA 1

TAVOITTEET

- Lisätään osallistujien tuntemusta Suomen poliittisesta järjestelmästä;
- Tutustutaan demokratian peruskäsitteisiin ja sanastoon;
- Kannustetaan yhteiskunnalliseen osallisuuteen.

Tuokio koostuu kirjallisesta materiaalista ja opetusvideosta. Tuokion vetäjä valitsee materiaalista tuokiossa käytettävät osat. Kaikkia ei tarvitse suorittaa samalla kerralla vaan ohjaaja voi yhdistää haluamansa kokonaisuuden. Mukana on myös valinnaisia elementtejä, joita hyödynnetään ryhmän tarpeiden ja tason mukaan.

Demokratia on osallisuutta 1 -tuokiota ennen kannattaa käydä läpi äänestämistä käsittelevä Aiotko äänestää? -tuokio.

Demokratia on osallisuutta 2 on jatko-osa tähän tuokioon. Siinä perehdytään Suomen hallintojärjestelmään.

MATERIAALIEN KUVAUS JA KÄYTTÖ

- 1) **Käsikirjoitus** opetustuokion ohjaamiseen. *Kursivoidut tekstit ovat ohjaajan vuorosanoja, joita ohjaaja täydentää tilanteen mukaan.* Käsikirjoitus sisältää seuraavat harjoitevaihtoehdot:
 - I. Sanapilvi -harjoite
 - II. Mitä demokratia on? -harjoite
 - III. "Demokratia on osallisuutta" -opetusvideo
 - IV. Minulla on ääni -harjoite
 - V. Demokratian lauseet -harjoite
- 2) **Video "Demokratia on osallisuutta"**
- 3) **LIITE A Sanakortit:** Demokratian käsitteitä, 5 korttia. Kortit tulostetaan ja leikataan ennen tuntia. Tuokion vetäjä kerää ne lopuksi opetuspakettiinsa takaisin. Kortit voi myös laminoida etukäteen.
- 4) **LIITE B Demokratian lauseet:** Tulostetaan A4-paperi ja leikataan lauseet 10 kpl erilleen toisistaan paperiliuskoille ennen tuokiota.
- 5) **LIITE C Sanasto:** Tulostetaan yksi A4-paperi jokaiselle osallistujalle ennen tuokiota. Osallistujat ottavat nämä mukaansa muistin ja oppimisen tueksi.

TUOKION KULKU

Tervetuloa. Tänään puhutaan demokratiasta. Mitä se tarkoittaa?

I. SANAPILVI -HARJOITE

Ei tarvikkeita. Seistään piirissä. Tehdään suullinen sanapilvi: *Mitä demokratia Suomessa merkitsee minulle? Toistetaan yhdessä, "Mitä demokratia Suomessa merkitsee minulle?" Mieti, mitä sanoja siitä tulee mieleen?*

Osallistujilla on hetki aikaa miettiä, jonka jälkeen kaikki kertovat mieleen tulleita demokratiaa kuvaavia sanoja vuorotellen. Tilanteen mukaan sanoja voi pyytää sanomaan spontaanissa järjestyksessä tai sitten yksi kerrallaan, tuokion vetäjän ohjaamassa järjestyksessä.

Vetäjä toistaa osallistujan sanoman sanan saman tien (sen oikeassa muodossa), kun osallistuja on sen sanonut. Tällä tuetaan ääntämistä ja vahvistetaan osallistujien mielipiteiden kuulluksi tuleamista. Vetäjän johdolla kaikki toistavat esiin tulleita demokratiaa kuvaavia sanoja.

Kaikki osallistujat pääsevät ääneen ainakin 2 kertaa ja harjoitusta kannattaa jatkaa niin pitkään kuin uusia sanoja nousee esiin. Vetäjä osallistuu myös itse tasavertaisena sekä kannustaa osallistujia miettimään lisää sanoja.

Vetäjä lausuu ja pyytää osallistujia toistamaan seuraavia demokratian käsitteitä:
Vapaus. Sananvapaus. Oikeus. Oikeus vaikuttaa. Osallisuus.

Tässä vaiheessa kuullaan sanoja ehkä ensimmäistä kertaa ja pääpaino on niiden kuuleminen ja toistaminen. Harjoitus tukee kaikkien oman näkemyksen esiin tuomista, eli mallintaa demokraattista prosessia ja dialogista toimintamallia.

II. MITÄ DEMOKRATIA ON? -HARJOITE

Tarvikkeet: Tulostetut käsite-sanakortit (LIITE A). Istutaan piirissä lattialla tai pöydän ympärillä.

Tutustutaan demokratian sanastoon näillä korteilla. Mikä sana tässä on? Mitä se merkitsee?

- Vetäjä näyttää ensimmäisen kortin sanapuolta, lukee sanan ja opastaa ryhmää toistamaan sen. Osallistujat kertovat mitä sana tarkoittaa heille. Painotetaan 'hyvä arvaus' periaatetta, ei ole 'väärä' vastauksia. Tämän jälkeen vetäjä lukee ääneen virkkeen kortin toiselta puolelta. Vetäjä ohjaa ryhmää toistamaan ääneen lausutun virkkeen.
- Valinnaisena elementtinä vetäjä voi lukea kursivoidut lauseet, jotka avaavat ja selittävät käsitteitä. Vetäjä voi valmistella tuokion niin että ryhmästä riippuen tuokion sanastoa ja lauseita käsitellään vain toiston kautta, tai sitten myös keskustelujen kautta.
- Korttien avulla tutustutaan seuraaviin demokratian keskeisiin käsitteisiin:

1. Demokratia = Valta kuuluu kansalle

*Suomessa on kansanvalta, eli edustuksellinen demokratia.
Suomi on demokraattinen tasavalta. Valta kuuluu meille kaikille.*

2. Osallisuus = Osallistumista ja vaikuttamista

Ihmisillä on oikeus vaikuttaa omaan elämäänsä ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon.

3. Sananvapaus = Omat mielipiteet voi sanoa vapaasti

Sananvapaus on perusoikeus, joka kuuluu kaikille, mutta toisten oikeuksia ei saa loukata. Sananvapaus ei oikeuta syrjintään.

4. Yhdenvertaisuus = Ihmiset ovat samanarvoisia

*Ihmiset ovat samanarvoisia sukupuolesta, iästä tai alkuperästä riippumatta.
Lapsilla on samat perusoikeudet kuin aikuisilla. Lisäksi kaikilla lapsilla on oikeus hyvään ja turvalliseen lapsuuteen, oikeus kasvaa ja käydä koulua ja oikeus leikkiä ja osallistua sekä oikeus saada suojelua ja huolenpitoa.*

5. Tasa-arvo = Naisilla ja miehillä on samat oikeudet.

Kansalaisten yhdenvertaisuus ja tasa-arvo ovat suomalaisen yhteiskunnan perusta.

III. DEMOKRATIA ON OSALLISUUTTA -OPETUSVIDEO

Tarvikkeet: *Demokratia on osallisuutta -video.*

Katsotaan video. Kun ruudulla näkyy isoilla kirjaimilla kirjoitettuna sanaston sana, videon voi pysäyttää pause-toiminnolla, jolloin ruudulla esiintyvä sana luetaan ja toistetaan. Vetäjä lukee sanan ensin, jonka jälkeen ryhmä toistaa sen. Tämä rytmittää videon katselua ja antaa aikaa videossa kuullun puheen ymmärtämiselle.

IV. MINULLA ON ÄÄNI -HARJOITE

Ei tarvikkeita, harjoite tehdään videon katselun jälkeen. Videon jälkeen järjestetään mielipideäänestys. Vetäjä kysyy: *Oletko samaa mieltä? Nosta käsi ylös, jos olet tämän väittämän kanssa samaa mieltä:*

- *Minulla on ääni ja mahdollisuus vaikuttaa.*
- *Asetun ehdolle vaaleissa.*
- *Äänestän.*

Joka väittämän kohdalla pyydetään osallistujia nostamaan käsi ylös, jos he ovat samaa mieltä väittämän kanssa.

Käsien nostamisen vaihtoehtoina on:

- A. Nostaa kättä vähän, jos on vähän samaa mieltä ja kokonaan, jos on täysin samaa mieltä.
- B. Mielipidejana, jossa huoneen yksi puoli merkitsee ”täysin samaa mieltä” ja toinen puoli ”täysin eri mieltä”. Osallistujat nousevat seisomaan ja kävelevät siihen kohtaan seisomaan mihin heidän mielipiteensä sijoittuu.

V. DEMOKRATIAN LAUSEITA -HARJOITE

Tarvikkeet: Paperille etukäteen tulostetut ja erilleen korteiksi leikatut **demokratian lauseet (LIITE B)**, 10 kpl. Lauseita tulostetaan yhtä monta tai enemmän kuin on osallistujien lukumäärä. Tarvittaessa 10 lauseen A4-paperi tulostetaan kahteen kertaan, niin että jokaista lausetta on 2 kappaletta ja kortteja yhteensä 20 kpl, josta valitaan osallistujamäärän mukaan tarvittava määrä irti leikattuja lauseita. Kortit voi myös laminoida etukäteen.

Harjoite tehdään videon katselun jälkeen. Videon ja mielipideäänestyksen jälkeen vetäjä levittää korteilla olevat lauseet pöydälle, tekstipuoli ylöspäin. Vetäjä ohjeistaa: Valitse yksi lause, nosta se ylös ja lue se itsellesi. Sitten mennään piiriin seisomaan ja jokainen sanoo ääneen omalla paperillaan lukevan lauseen.

- Ryhmän kielitason mukaan joko:
 - A. Jokainen lukija lausuu oman lauseensa, jonka jälkeen vuoro siirtyy seuraavalle, tai;
 - B. Jokainen lukija lausuu oman lauseensa ja sen jälkeen kaikki toistavat yhdessä ääneen luetun lauseen, jonka jälkeen vuoro siirtyy seuraavalle.
- Lauseiden avulla tutustutaan seuraaviin videolla kuultuihin demokratiaa kuvaaviin lauseisiin:
 - Kansalla on oikeus vaikuttaa.
 - Demokratiassa jokainen saa olla osallinen.
 - Meillä kaikilla on äänemme.
 - Osallistu vaaleihin.

- Rakennetaan yhdessä oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen Suomi.
- Ihmisellä on vapaus valita.
- Suomessa jokaisella on mahdollisuus toimia yhteiskunnan jäsenenä.
- Sinulla on ääni ja mahdollisuus vaikuttaa.
- Jokaisella on oikeus sananvapauteen.
- On tärkeää, että ihmisoikeuksia edistetään.

LOPETUS

Lopuksi voidaan äänestää aiheesta *'opin demokratiasta'*, esimerkiksi nostamalla yhden käden ylös, jos on samaa mieltä ja kaksi kättä ylös, jos on aivan samaa mieltä. Vetäjä voi halutessaan myös suunnitella loppukeskustelun tuokion aiheista.

Osallistujille jaetaan mukaan etukäteen tulostetut A4 -sanastot (**LIITE C**). Ohjataan kertaamaan sanastoa ja kääntämään tarvittaessa sanastoa omalle kielelle kotona sanakirjan avulla.

KEHUT, KIITOKSET JA HYVÄSTELYT